
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הרינה והתפילה ביהדות - 23895

תאריך עדכון אחרון 26-08-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מוסיקולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אדוין סרוסי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: edwin.seroussi@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ב' 12:00-11:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

"עבודת הקודש" או בקיצור "עבודה" היא אחד המושגים היסודיים ביהדות כפרקטיקה דתית. הוא מכליל את הביטויים השונים בהם יחידים וקהלים מבטאים באופן פומבי, לרוב אך לא תמיד בצורה של טקס מוסדר על פי כללים שנקבעו מראש, את הקשר שלהם עם האלוהות. ביהדות הבתר-מקראית, "עבודה" פירושה אמירה של טקסטים ממקורות שונים אשר הלכו ונתקדשו על ידי הפרקטיקה במשך כאלפיים שנה. הקאנון הטקסטואלי הזה אינו זהה בכל הקהילות היהודיות ובכל התקופות אך יש בו קווים משותפים לאורך צירי הזמן והמקום. מבחר הטקסטים הללו מבוצעים על ידי יחידים וקהלים במבחר עצום של "סונוריזציות", החל מלחשים עמומים על צליל אחד וכלה ביצירות רב-קוליות נשגבות בליווי כלים.

המגוון העצום הזה של סאונד מהווה את הבסיס לחקר מה שמכונה "ליטורגיה יהודית". הסמינר הזה מבקש להרחיב את היריעה של המחקר המוזיקולוגי והאתנומוזיקולוגי בנושא הזה (ואף לערער על מושג זה שהוא ממקור נוצרי) באמצעות ניתוחים של "טקסטים סונוריים" ממקורות גיאוגרפיים שונים ומתקופות שונות בהיסטוריה היהודית תוך פרשנותם בהקשרים היסטוריים, רוחניים ואסתטיים. במקביל יערכו השוואות עם ביטויים דומים בדתות ובאמונות לא יהודיות על מנת להעמיק בהבנת הייחודיות של "עבודת הקודש".

מטרות הקורס:

- 1) להכיר את הספרות על מוזיקה ודת בכלל ועל מוזיקה ועבודת הקודש ביהדות
- 2) להכיר מסורות שונות של עבודת קודש ביהדות
- 3) לרכוש מיומנות ביבליוגרפית, פליאוגראפית וסונוגרפית (כלומר דפוסים, כתבי יד והקלטות) בנושא הסמינר
- 4) לרכוש כלים מתודיים ותאורטיים לאנליזה ולפרשנות של עבודת הקודש ביהדות.
- 5) לשפר ולשכלל הכתיבה האקדמית בנושא הסמינר

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- 1) לנתח ולפרש עבודת קודש ביהדות;
- 2) לזהות מסורות שונות של עבודת קודש יהודית בצירי הזמן והמקום;
- 3) להתבטא בכתב ברמה אקדמית גבוהה בנושא עבודת הקודש ביהדות

דרישות נוכחות (%) :

90%

שיטת ההוראה בקורס: הקורס יתנהל בצורת סמינר, כלומר בהשתתפות ערה של הסטודנטים בדיונים אשר יתנהלו על בסיס קריאה והאזנה לחומר מדי שבוע. אחרי מפגשי המבוא, כל סטודנט/ית תגבש נושא למחקר. דו"ח בעל פה על ממצאי הפרויקטים האישיים יוצגו בכיתה. שימו לב: יתקיימו לפחות שני מפגשים במחלקת המוזיקה של הספרייה הלאומית לצורך הכרת המשאבים העשירים שעומדים לרשות

החוקרים באוסף הזה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מה זו תפילה? מה פירוש הפועל "להתפלל"?
התפתחות הקנון הטקסטואלי של עבודת הקודש ביהדות
מסורות מחקר בחקר עבודת הקודש ביהדות
מלחש ועד מוזיקה: סוגות סונוריות בעבודת הקודש ביהדות
מסורות אזוריות 1: המזרח התיכון
מסורות אזוריות 2: צפון אפריקה
מסורות אזוריות 3: אשכנז
מסורות אזוריות 4: מזרח אירופה

חומר חובה לקריאה:

הכהן, רות. 2006. "לשמוע אל הרינה או אל התפילה?": לידה הדדית של מילים ולחנים בהקשרי השיר העברי", מחקרי ירושלים בספרות עברית כ' (תשס"ו-2006): 13–37

Frigyesi, Judit. 1993. Preliminary Thoughts toward the Study of Music without Clear Beat: The Example of 'Flowing Rhythm' in Jewish Nusah. *Asian Music* 24.2: 59–88.

-----, 2002. *Orality as Religious Ideal: The Music of East-European Jewish Prayer*. Yuval 7:113–53 &eq; *Studies in Honor of Israel Adler*. Edited by Eliyahu Schleifer and Edwin Seroussi.

-----, 2014. *Psalmody: Concept or Genre*, *Journal of Synagogue Music* 39.2: 1–15.

-----, 2022. *Writing on Water: The Sounds of Jewish Prayer*. Budapest: Central European University Press. אלקטרוני משאב

Katz, Daniel S. 1995. "A Prolegomenon to the Study of the Performance Practice of Synagogue Music Involving M'shor'rim," *The Journal of Synagogue Music* 24.2: 35–79.

Klein, Amit. 2014. *Changing Performance Styles of Twentieth Century Ashkenazi Cantorial Recitatives*. *Analytical Approaches to World Music* 3.2. Online

Kligman, Mark L. 2009. *Maqām and Liturgy: Ritual, Music, and Aesthetics of Syrian Jews in Brooklyn*. *Raphael Patai Series in Jewish Folklore and Anthropology*. Detroit: Wayne State University Press.

Schleifer, Eliyahu. "The Priestly Blessing in the Ashkenazi Synagogue: Ritual and Chant." *Yuval* 7 (2002), 233–298.

Seroussi, Edwin. 1996. *Spanish-Portuguese Synagogue Music in Nineteenth-century*

Reform Sources from Hamburg: Ancient Tradition in the Dawn of Modernity.
Jerusalem: Jewish Music Research Centre, The Hebrew University of Jerusalem
(Yuval Monograph Series 11).

----- 2002. *La musica e il trascendente*. Tullia Magrini, *Universi sonori: Introduzione all'etnomusicologia*, Torino: Einaudi, 2002, pp. 255-271. במודל זמינה באנגלית גרסה

----- 2002a. *The Dimension of Sound in the Traditional Synagogue*. *La musica sacra nelle chiese cristiane. Atti del convegno internazionale di Studi*, Roma, 25-27 Gennaio 2001, ed. Sabina Pozzi. Roma: Accademia Nazionale di Santa Cecilia; Bologna: Alfa Studio, 2002, pp. 149-156.

----- 2021. *Liturgy: An Overlooked Space on the Moroccan Jewish Musical Map*. *Jews and Muslims in Morocco: Their Intersecting Worlds*, ed. Joseph Chetrit, Jane S. Gerber, and Drora Arussy. Lanham: Lexington Books, pp. 245-268. For a companion -to this article see: <https://jewish-music.huji.ac.il/content/moroccan-synagogue-service>

----- 2020. *The Jewish Liturgical Music Printing Revolution: A Preliminary Assessment*, *Studies in Contemporary Jewry* 31: *Textual Transmission in Contemporary Jewish Cultures*, ed. Avriel Bar Levav and Uzi Rebhun, pp. 99-136.

Summit, Jeffrey A. 2000. *The Lord's Song in a Strange Land: Music and Identity in Contemporary Jewish Worship*. Oxford and New York: Oxford University Press.

Tarsi, Boaz. 2002. *Observations on Practices of Nusach in America*. *Asian Music* 33.2: 175-219.

----- 2011. *How Music Articulates Structure, Meaning, and Perception: The Kaddish*. In *The Experience of Jewish Liturgy: Studies Dedicated to Menahem Schmelzer*, edited by Debra Reed Blank, 309-40. Boston.

----- 2013. *The Early Attempts at Creating a Theory of Ashkenazi Liturgical Music*. In *Jüdische Musik als Dialog der Kulturen (Jewish Music as a Dialogue of Cultures)*, edited by Jascha Nemtsov, 59-69. Wiesbaden, Germany: Harrassowitz Verlag, 2013.

Weiss, Sam. 2009. *Carlebach, Neo-Hasidic Music, and Current Liturgical Practice*, *Journal of Synagogue Music* 34: 55-75.

חומר לקריאה נוספת:

חומרי קריאה נוספים וקטעי האזנה יתפרסמו לפני כל מפגש דרך המודל

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 30 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: